

Granadella, Torrebesses, Almatret --- etc , per allà no passa lluny la línia enfront de la de *guineu* (a Porrera els donen tots dos com a seus igualment, 1935 6), però a la part Oest *raposa* s'estén al llarg d'una franja que comprèn encara Artesa de Lleida (1964, on és més popular que *gnéu*, també sentit allí), concurrentment també a Jusseu (1965), segons *AlcM* fins al Pont de Suert (netament ociós és en canvi donar la pronúncia *rabóza*, com fa *AlcM*, per al cat. or , on ningú enlloc no entén el mot), i realment almenys fins a la Vall de Benasc (Gavàs). Alt Aragó endins, he sentit *rabosa* a la Vall de Gistau, a Bielsa, Linás de Broto i Pantico-sa (1965-6), i s'assenyala igual, junt amb masculí *raboso*, a Bielsa (1965),⁴ i fins a Ansó (*BDC* xxiv, 178)

Corroborat per informacions toponímiques a la Torre de l'Espanyol (boscuries tan denses a l'esquerra de l'Ebre) els diuen, de motiu ètnic, *řebózos* (1936), a la Ginebrosa *rabosos* (*E T C* II, 96), a Millena *les raboses* (*MGadea, T del Xè* I, 195). A Cocentaina em canten la cobla tòpica «Turballos, cau de *raboses*, / i Gaianes, la llobera, / i Muro, l'avivador / de la gent malfaenera» (1962). Mas de la *Rabosa*, en el muntanyam de Vallibona, sengles Font de les *řabózes* a Sorita i a Castellfort; sengles Cova de les *řabózes* a Torrent i a les Valls de Segó, el *Raboser* partida de la Vall d'Albaida (*MGadea, T del Xè* II, 115), i de Benigànim (*GGRV Val* II, 34); amb terminació mossàrab *El Rabosero* prop de Morvedre (*ACCV* VIII, 179); *Cabeç des Raboses* a Tibi (abusivament de *las Zorras*, en l'IGC 03 x 32), a Lutxent m'ensenyaren un *ařa-řeğar* de *řabózes* (1962-3).

Com ens ho havia ensenyat a tots Sanchis Guarnier, enyorat amic i eminent fonetista, a totes les comarques on existeix la *v* labiodental, és molt freqüent o predomina la pronúncia de la *b* intervocàlica com a oclusiva: i en efecte és *rabóza* com ho tinc anotat a Porrera, a Castelló de Rugat i a d'altres pobles Secundàriament passa a designar d'altres éssers *Rabosa* val. «pez zorro, zorro de mar» (*El Archivo* II, 156, *BDC* XI, 66), *kóa de řabóza* «també en diuem *řulvárda*», o sigui la planta olivarda, Torroja del Priorat (1965).

Me'n vaig ocupar extensament en el *DCEC/DECH*, article RAPOSA. Per a les altres llengües, doncs, podré deixar allà dades d'interès. Com a castellà trobem *raposa* en diversos furs de Castella del S XIII, els de Sòria i Alcàzar (*ARom.* XIX, 110-1; *RPhCal* IV, 28), i a Aragó, Alt i Baix (Borao, Coll Altobàs, Puyoles-V) Pot valer com a indicatiu que el mot, en castellà mateix, estigüé sota influència mossàrab, el fet que en castellà *raposa* es trobi a Castella tant o més que *raposa*, en el S. XIII, mentre que després la forma amb *-b-* s'hi ha eliminat. També ho suggereix la terminació òbviament mossàrab del NL murcià *Raboseira* (on la *-b-* i no *-p-* pot tenir més d'àrab que de romànic), i el fet que a la toponímia gallega hi hagi *Rabuceira* (també, però, *Raposeira*) enfront de l'apel·latiu actual gall. *raposo*, -a (però *rabisaco* bestiola anàloga, registrat per Sarmiento localment). És sabut que el mossàrab conservava sordes la *-p-* i les altres oclusives entre vocals; però d'altra banda l'àrab no tenia el fonema *p* sinó *b* tan

sols.

És probable que a Galícia la forma en *-p-* hi vagi entrar des de Portugal, on ha estat tan forta la influència mossàrab. En la llengua de l'Oest és forma quasi general *raposa* ja en un foral portuguès de 1123, i *raposeiro* 'paratge de guineus' en inquiriões del segle XIII, l'explicació d'aquesta *-p-* anòmla cast port. pot estar en gran part en l'aportació mossàrab (conforme amb la limitació geogràfica en català), col·laborant-hi, però, la contaminació de la família de *rapic*, *rapinya* etc , més o menys com admetteren Steiger i Sainéan, seguits per d'altres, incloent-hi aquelles obres meves. Com hi indicava, sembla haver-hi un fenomen de contaminació semblant, per part del verb *robar*, en una variant cat ant , *robosa*, val a dir escadussera «una filla a la qual més nom *Guineu* o *robosa*» en els *Eximplis* del recull Aguiló (§ 177, vol. II, 257), i cf a *GUINEU*

Pel que fa a l'etimologia, hi ha hagut acord bastant general sobre la derivació de *rapo* 'cua' (veg ací per a l'ús val , s v *CUA* i *RABASSA*), ja acceptada des del S XVII, i després per Diez, M-Lubke, MzPt , seguits per la major part (res de valor hi han afegit sobre l'origen Malkiel (*RPhCal*), GdDiego ni *AlcM*), i corroborada amb fermes arguments semàntics per Spitzer (*LexikK*, 107, 161) i MLWagner (*ARom* XVI, 504, 512-3) és per la característica cua de l'animal, en forma de porra peluda. Es tracta d'una de tantes denominacions de la guineu per al·lusió indirecta ('la de forta cua'), emprada per la gent del camp en substitució del nom antic i propi *VOLP* (II *VULPES*; *VULPECULA* > *volpell*), denominació que temien de pronunciar, per por de mal averany, envers una cosa per a ells tan important com l'aviram. La mateixa raó va conduir més tard els castellans a substituir *raposa* per *zorra*, de formació onomatopeica.

És també el que induí a crear en català *GUINEU* i *GUILLA*, a introduir en francès el NP *renard* en lloc de *goupil*, en cast. ant. *gulfara*, i moltes denominacions comparables en altres llengües, com és ara el logud *mattsonne*, que en forma paral·lela prové de l'it. *mazza* 'porra', l'esc. ant. *skaufbali* 'guineu', cpt de *skauf* 'plomall', el germ *fuchs/fox* és ben possible que parteixi d'una base indoeuropea corresponent al scr. *púcchab* 'cua' i rus *pub* 'pel llanut' (suggereix Mayrhofer, *Altindisches Et Wb* II, 298); per a l'oc ant. *rabàs* 'teixó', de probable formació paral·lela, veg *RABASSA*; el venec. *raposa* o *paza raposa*, nom d'un ocell cua-gros, el *garrulus glandarius* (*AGI* XIV, 373), podria indicar que l'àrea del tipus *rapo*, amb un tal derivat, havia estat molt més extensa que avui.

Una teoria etimològica discrepant, ben curiosa, fou iniciada per Brøndal (*Acta Philologica Scandinava* III, 1-31, sobretot pp. 5, 10, 16 i 27), i seguida per lingüistes poc crítics com Krappe i Karst, però no sembla sostenible vindria d'una forma sàrmata (escita, irània) **raupāsa*, germana del scr. *lopāca* (ja en el Rīg-Veda) i del gr. ἄλωπηξ 'guineu', conservada fins avui per l'ossetí occidental *robas* id (també oss or *ruvas*, sàkic khotanès *rruvāsa*), com que la *ā* tindria un tim-